

Wiśniewska, Maria

Sprawozdanie Zarządu Towarzystwa Miłośników Historii z działalności w kadencji 1996-1999

Przegląd Historyczny 90/2, 245-251

1999

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

K O M U N I K A T Y

Komunikat Polskiego Towarzystwa Heraldycznego o przyznaniu Nagrody im. Adama Heymowskiego za lata 1997–1998

Jury Nagrody im. Adama Heymowskiego w składzie: prof. dr hab. Janusz Bieniak, mgr Sławomir Górzyński (sekretarz), prof. dr hab. Maria Koczerska, prof. dr hab. Stefan K. Kuczyński (przewodniczący), doc. dr hab. Andrzej Rachuba, przyznało następujące nagrody za najlepsze prace z zakresu heraldyki i nauk pokrewnych, opublikowane i powstałe w latach 1997–1998:

— Nagrodę w wysokości 900 zł i dyplom dr. Markowi Adamczewskiemu za pracę pt. *Heraldyka miast Wielkopolski do końca XVIII wieku* (maszynopis, Łódź 1997), wykonaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jana Szymczaka.

— Nagrodę w wysokości 900 zł i dyplom dr. Annie Supruniuk za książkę pt. *Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374–1426)*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 1998.

Jury przyznało wyróżnienie w formie dyplomu mgr. Tomaszowi Antoniemu von Piechowskiemu za pracę pt. *Z Turynii do Prus. Kariera rodziny von Ziegenberg w państwie Zakonu krzyżackiego* (maszynopis, Toruń 1998), wykonaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Jarosława Wenty.

Jury przyznało wyróżnienie w formie dyplomu dr. Jerzemu Sperce za pracę pt. *Szafrańcowie. Kariera i awans w drugiej połowie XIV i w pierwszej połowie XV wieku* (maszynopis, Katowice 1998), wykonaną pod kierunkiem dr. hab. Stanisława Szczura.

Do nagrody zgłoszono siedem prac.

*Sekretarz Jury
Sławomir Górzyński*

Sprawozdanie Zarządu Towarzystwa Miłośników Historii z działalności w kadencji 1996–1999

W dniu 4 czerwca 1996 odbyło się walne zebranie sprawozdawczo-wyborcze TMH, na którym udzielono absolutorium ustępującym władzom Towarzystwa i wybrano nowe. Nowy Zarząd TMH ukonstytuował się w następujący sposób:

Prezydium:

Prezes — Andrzej Rachuba

Wiceprezesi — Ryszard Kiersnowski i Janusz Odziemkowski

Sekretarz — Maria Wiśniewska

Z-ca sekretarza — Bartłomiej Kaczorowski

Skarbnik — Andrzej Karpiński

Z-ca skarbnika — Edward Opaliński

Członkowie Prezydium — Henryk Rutkowski, Hanna Szwanowska i Barbara Petrozolin-Skowrońska.

W skład Zarządu weszli ponadto: Andrzej Biernat, Marian Marek Drozdowski, Andrzej Koryn, Zofia Kozłowska, Marek Ney-Krawicz, Piotr Stawiecki, Bożena Tazbir-Tomaszewska.

KONTYNUACJA DZIAŁALNOŚCI POPRZEDNIEGO ZARZĄDU

Nowy prezes doc. Andrzej Rachuba, którego dziedziną badawczą jest wiek XVII, przejmował kierowanie Towarzystwem po sześciolletniej kadencji prof. Mariana M. Drozdowskiego, zarazem kierownika Komisji Badań Dziejów Warszawy IH PAN. Tradycyjnie sesje popularnonaukowe, publikacje związane z historią Warszawy wspierają władze miejskie, inicjatywa dotycząca tych kontaktów w dalszym ciągu została w rękach dynamicznego warsawianisty prof. Drozdowskiego, którego Komisja korzysta z pomieszczeń i telefonu TMH. TMH będąc przez długie lata częścią PTH, uzyskało od 27 maja 1994 osobowość prawną, stanowiąc w dalszym ciągu jedno z jego ogniw, zresztą największe. Umożliwiło to TMH występowanie o dotacje, które wpływały na jego samodzielne konto, jednak przy nowych zasadach finansowania zagroziło brakiem środków na prowadzenie działalności statutowej. Nowy prezes musiał przede wszystkim załatwić formalności dotyczące sytuacji prawno-finansowej „Przeglądu Historycznego”, kwartalnika ukazującego się od 1905 r., dotowanego przez KBN, któremu w nowej sytuacji groziła likwidacja. Ostatecznie udało się załatwić jego podstawy finansowo-prawne dopiero w roku 1998. Redaktorem jest w dalszym ciągu prof. Andrzej Wyróbisz, zastępcą prof. Włodzimierz Lengauer. PH został przejęty przez Wydawnictwo DiG, specjalizujące się w wydawaniu periodyków o profilu naukowym, którego redaktorem naczelnym jest Sławomir Górzyski, członek TMH.

W tym roku na łamy PH wrócić regularne sprawozdania kwartalne z działalności TMH, istotne dla dokumentowania działalności Towarzystwa.

Drugą palącą sprawą, dotyczącą również prestiżu TMH, była podjęta przez poprzedni Zarząd inicjatywa zorganizowania w Wilnie międzynarodowej sesji popularnonaukowej poświęconej problematyce kościoła łacińskiego i grekokatolickiego na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI–XX wieku. Doc. Rachuba, który od wielu lat prowadzi na tamtych terenach prace badawcze, podjął starania o zdobycie środków, uzyskując równocześnie poparcie dla tej inicjatywy od hierarchów kościelnych Litwy i Polski. Niestety, zawiedli sponsorzy, przede wszystkim Wspólnota Polska, która, wbrew wcześniejszym zapewnieniom, wycofała się ze sponsorowania sesji. Historyków z Białorusi, Litwy i Ukrainy, którzy zgłosili tematy referatów, trzeba było odwołać i przeprosić. Był to bolesny sygnał dla TMH, że pomimo uzyskania osobowości prawnej, nie mając poważnego zabezpieczenia finansowego, nie powinno występować z inicjatywami wielkich imprez naukowych, a raczej ograniczyć się do działalności na terenie Warszawy, organizując sesje popularnonaukowe, odczyty, prelekcje, dyskusje w oparciu o środowiska mające podobne problemy, działać na rzecz integracji warszawskich towarzystw społecznych.

Na nowym Zarządzie spoczął obowiązek sfinalizowania Jubileuszu 90-lecia TMH. Uroczystość odbyła się 22 listopada 1996 w Łazienkach, w Starej Pomarańczarni, w galerii rzeźb, równocześnie z sesją „Warszawskie Środowisko Historyczne XX wieku”, materiały zostały opublikowane w tomie 40 „Biblioteki Historycznej im. T. Korzona” (dotacja KBN, Warszawa 1997). Prof. Aleksander Gieysztor wygłosił referat o działalności TMH w czasie okupacji hitlerowskiej. Przedstawiciele władz Warszawy wręczyli medal 400-lecia stołeczności i dyplomy uznania dla Towarzystwa i kilkunastu zasłużonych działaczy. Staraniem mgr Hanny Szwanowskiej, przy współpracy Bożeny Tazbir-Tomaszewskiej, w Archiwum Państwowym m.st. Warszawy (APW) została zorganizowana wystawa pt. „90-lecie Towarzystwa Miłośników Historii”. W ciągu miesiąca trwania zwiedziło ją kilkaset osób.

UDZIAŁ ZAWODOWYCH HISTORYKÓW W DZIAŁALNOŚCI TMH

Sprawozdanie z poprzedniej kadencji 1993–1996 sygnalizowało zbyt małą aktywność środowisk zawodowych historyków. Należy zaznaczyć, że pracownicy naukowi Wydziału Historycznego UW, IH PAN, archiwów i pokrewnych instytucji stanowią przeszło 1/4 wszystkich członków TMH, większość płaci regularnie składki, tym samym popiera działalność Towarzystwa. Na 16 członków Zarządu — 10 to pracownicy naukowcy; niestety zabrakło przedstawicieli UW, niemniej środowisko to wspiera nasze spotkania (m.in. prof. Henryk Samsonowicz, prof. Antoni Mączak, prof. Andrzej Szwarc). Pełniący funkcję wiceprezesa prof. Ryszard Kiersnowski dał się poznać w paru spotkaniach jako wspaniały popularyzator, jego gawęda o niedźwiedziach na spotkaniu opłatkowym (grudzień 1997) zasłużyła sobie, by znaleźć się w archiwum TMH, niestety nie była nagrana. Spotkanie „Prawda a kłamstwo w literaturze wspomnieniowej” (kwiecień 1997) zorganizowane, by skonfrontować wspomnienia R. Kiersnowskiego „Tam i wtedy w Podweryszkach, w Wilnie: w puszczy 1939–45” z książkami Tadeusza Konwickiego (który niestety nie zjawił się) pokazywało, jak inaczej widział te wydarzenia historyk i literat (marzec 1998).

W podobnym duchu przebiegło spotkanie pt. „Przypadki XIX i XX wieku: pamiętniki, dzienniki — dokument historyczny zarazem pasjonująca lektura”. Zorganizowane razem z Porozumieniem Wydawców Książki Historycznej, prowadzone przez prof. Kiersnowskiego, z referatem wprowadzającym prof. Wiktorii Śliwowskiej, zgromadziło osoby z różnych środowisk twórczych, m.in. dr Hannę Kirchner z IBL. Dyskusja była ożywiona, sygnalizowała, że jest to temat aktualny, który na spotkaniach TMH powinien być kontynuowany.

Niejednokrotnie odwiedzał nasze spotkania prof. Janusz Tabir, bywali i to nie raz prof. Adam i Tomasz Strzeboszowie, gościła jako autorka książek prof. Maria Bogucka, biorąc również udział w spotkaniu poświęconym magazynowi historycznemu „Mówią wieki” (listopad 1998), którego była długoletnim redaktorem naczelnym. Kolejny redaktor naczelny, prof. Eugeniusz Duraczyński, również miał możliwość przysłuchiwać się i brać udział w ostrej, kontrowersyjnej dyskusji. Należałoby sobie tylko życzyć, by różnice zdań, oczywiście wyrażane w sposób rzeczowy, przynajmniej od czasu do czasu ożywiały nasze spotkania.

40-lecie organizacji warsztatu encyklopedii uniwersalnych PWN i prac nad Wielką Encyklopedią Powszechną PWN zorganizowane z Komisją Historyczną PTWK oraz redakcją Encyklopedii PWN, było forum dyskusji o historii tej szacowanej instytucji, głos zabrali m.in. prof. A. Gieysztor i prof. Witold Stankiewicz (luty 1997). Spotkanie z dziennikarzem o wykształceniu historycznym Elizą Bojarską — jubileusz 40-lecia pracy zasłużonej popularyzarki wiedzy historycznej w programach radiowych, również zgromadziło wiele znaczących w historii nazwisk (październik 1998).

Wreszcie jubileusz prof. Zbigniewa Wójcika, zorganizowany wspólnie z Fundacją Sienkiewiczowską 7 grudnia 1998 w Łazienkach Królewskich w Pałacu na Wodzie, zgromadził świat nauki, sztuki i polityki na czele z prof. Stefaną Woytowicz i marszałkiem Sejmu Maciejem Płażyńskim. Prof. Wójcik złożył podziękowanie na ręce organizatorów Jubileuszu, p. Marii Sienkiewicz, Hanny Szwanowskiej, profesorów M. M. Drozdowskiego i A. Rachuby.

Pamiętaliśmy o zmarłych wybitnych członkach naszego Towarzystwa: razem z Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych organizowaliśmy wieczór pamięci tragicznie zmarłego prof. Jerzego Skowronka (luty 1997), również przy osobistym udziale dyr. prof. Darii Natęczy i doc. A. Biernata odbyło się spotkanie poświęcone dr Robertowi Bieliemiu, dziennikarzowi i historykowi zasłużonemu m.in. dla dokumentacji powstania warszawskiego (grudzień 1998).

Zorganizowaliśmy wieczór pamięci wybitnego bibliografa prof. Władysława Chojnackiego, na który przybyli przedstawiciele środowisk historycznych z Krakowa i Olsztyna (kwiecień 1997). Wieczór wspomnień, bo tak należałoby określić spotkanie poświęcone Teresie Prekerowej (luty 1999), historyka zagadnień żydowskich w czasie II wojny światowej, zgromadził m.in. prof. Władysława Bartoszewskiego — głównego referenta, prof. Jerzego Tomaszewskiego z UW, prof. Feliksa Tycha, prof. M. M. Drozdowskiego, prof. Jerzego Jedlickiego, Mariana Apfelbama, profesora medycyny z Paryża (nagrane wspomnienia zostaną zamieszczone w „Dziejach Najnowszych”).

Wieczór pamięci prof. Stanisława Herbsta zagajał prof. Stanisław Trawkowski (październik 1997), który również promował książkę „Dzieje klasztoru w Czerwińsku” (marzec 1997). Czekając na poważny wysiłek, by zorganizować wieczór pamięci prof. Gieysztor, który wspierał nas i to niejednokrotnie, a w sprawach nagłych nigdy nie odmawiał pomocy.

Młodzi historycy nie wyrażają chęci do działania w ramach TMH, niemniej parę nazwisk wymienionych w naszych komunikatach dokumentuje ich udział: Maria Starnawska, Magdalena Hułas, Hanna Marczevska — Zagdańska, Ewa Kowalska, Tomasz Ochowski, Sebastian Piątkowski z Radomia, Roman Nowacki z Opola sygnalizują, że na naszym forum można promować naukowe publikacje i występować nie tylko przed seminaryjną publicznością. Należałoby osobno wymienić najbardziej aktywnego Jana Żaryna, który jest kierownikiem Sekcji Historii Najnowszej i organizuje interesujące spotkania m.in. na temat sytuacji Kościoła w powojennej Polsce, z prof. Wiesławem Chrzanoskim (maj 1998), i z red. Zdzisławem Szpakowskim (marzec 1997).

Prof. Anna Sucheni-Grabowska, której promocja monografii historycznej „Zygmunt August wielki książę Litewski, król Polski” odbyła się w czerwcu 1997, przygotowała spotkanie z racji ukazującej się w Wydawnictwie DiG nowej serii biograficznej „Ludzie niezwykajni” (kwiecień 1999) przeznaczoną dla młodzieży szkolnej. Dyskusja, jaka się wywiązała wśród około 50-osobowego grona w większości młodych autorów-historyków, nauczycieli i wydawców, nie dała co prawda odpowiedzi na pytania, czy przez zainteresowanie historią młodzież będzie sięgała po wzorce osobowe godne naśladowania, czy też odwrotnie, lektura życiorysów ludzi niezwykłych zachęci ich do nauki historii, ale wykazała konieczność tego rodzaju publikacji.

By rozwiać jakiegokolwiek wątpliwości co do udziału zawodowych historyków w pracach TMH, przywołajmy fenomen Olimpiady Historycznej organizowanej od 1980 r. przez mgr Zofię Kozłowską, kierującą Sekcją Dydaktyczną. Prelekcje dla młodzieży przygotowują historycy zarówno w UW, jak i PAN. O nagrodę — tom „Historii świata 1945–1995” Wojciecha Roszkowskiego (laureata nagrody im. J. Górskiego) — zgłosiło się

ok. 150 uczniów. Spotkanie z prof. Jerzym Holzerem i autorem zakończone błyskawicznym konkursem pytań ciągnęło się do godz. 9 wieczór (wrzesień 1998).

PRACA W SEKCJACH

Komisja Historii Kobiet w Walce o Niepodległość koncentrowała się głównie w okresie kadencji ostatniego Zarządu na opracowywaniu materiałów przygotowywanych do drugiego tomu „Słownika uczestniczek walki”. Ponadto brała udział w urządzaniu wystaw: „Michalina Wieszeniewska — Ciozia Antosia” w Archiwum Państwowym m.st. Warszawy; „90-lecie Towarzystwa Miłośników Historii” — stoisko Komisji, w Archiwum Państwowym m.st. Warszawy; „Cichociemni w powstaniu warszawskim 1944” wraz z Komisją Pamięci Powstańców Łosów, w Związku Powstańców Warszawskich.

Komisja zorganizowała dwa spotkania w ramach stałych spotkań TMH: o książce „Dziewczęta ze stalagu VIC Oberlanger” (kwiecień 1998) razem z wydawnictwem „Bellona” oraz sesję na temat „Rola Aleksandry Piłsudskiej i innych wybitnych Polek w walce o niepodległość Polski”. Sesja odbyła się w Belwederze (grudzień 1998).

Po śmierci generała Marii Wittekowej Komisja zajmowała się zrealizowaniem nagrobku mówiącego o jej miejscu w historii.

Przewodnicząca Komisji B. Tażbirtomaszewska była współorganizatorką sesji popularnonaukowej w Toruniu, poświęconej służbie Polek na frontach II wojny światowej (16–17 listopada 1996).

Specyfiką działalności Towarzystwa jest integracja z Komisją Dziejów Warszawy m.in. na odcinku organizowania od przeszło 30 lat dorocznych spotkań warszawianistycznych łączących majowe sesje popularnonaukowe z wręczaniem dyplomów honorowych za najlepsze publikacje dotyczące Warszawy i Mazowsza. Inicjatorem tych spotkań jest prof. M. M. Drozdowski, którego wspomaga mgr Hanna Szwankowska. Imprezy te cieszą się poparciem władz miasta, które wspiera je dotacjami pozwalającymi na wydawanie referatów w formie książkowej, funduje też laureatom doroczne nagrody rzeczowe. W omawianej kadencji dwie sesje były poświęcone historii Warszawy: „Warszawa w pierwszych latach niepodległości” (1998), „Warszawa przełomu XIX i XX” (1999), a trzecia dotycząca dynastii saskiej pod hasłem „Pod jedną koroną” (1997) wylała się ze schematu, gdyż KBN nie zgodził się na sfinansowanie książki.

Prof. M. M. Drozdowski, kierując Sekcją Studiów Krytycznych, był inicjatorem spotkań, dyskusji panelowych nawiązujących do aktualnych wydarzeń, m.in. Październik 1956, 100. rocznica PPS, osiemdziesiąta rocznica deklaracji Wilsona (na Ratuszu), 70-lecia czynu zbrojnego Polonii Amerykańskiej (w Łazienkach), dyskusji nad wartościami historycznymi filmu „Ogniem i Mieczem” Jerzego Hoffmana, dyskusja nad podręcznikami historii dla liceów, oraz całej reformy szkolnej (niestety przez ministra oświaty zignorowana) i wielu innych. Z jego to inicjatywy w 1997, w kwietniu, prof. W. Bartoszewski wygłosił odczyt „Polacy — Żydzi w perspektywie roku 1997” — który miał rekordową frekwencję 120 osób (Sala Lelewelowska).

Z inicjatywy członka Zarządu mgr. Henryka Rutkowskiego została zorganizowana dyskusja panelowa „W dziesiątą rocznicę okrągłego stołu” (24 marca 1999) z udziałem historyków i publicystów, uczestników obrad, m.in. prof. Henryka Samsonowicza, głównego referenta.

Sekcja Historii Wojskowej kierowana przez dr Marka Ney-Krwawicza zorganizowała m.in. spotkanie z okazji 40-lecia kwartalnika „Wojskowy Przegląd Historyczny” (grudzień 1996). Wobec groźby jego zlikwidowania wystąpiła z petycją w obronie tego wartościowego, cenionego również przez środowiska polskie na Zachodzie tytułu. MON przysłał na adres TMH kurtuazyjną odpowiedź, niestety, nie rokującą kontynuacji. Spotkanie z sekretarzem Rady Ochrony Pomników Pamięci i Walki Narodu Polskiego, Andrzejem Przewoźnikiem zgromadziło wiele zainteresowanych osób (listopad 1996); sekcja organizuje spotkania i imprezy związane z historią II wojny światowej razem z Sekcją Historii Warszawy, której przewodnicząca, dr Maria Wiśniewska, kombatant, wspomaga tego rodzaju zainteresowania. Pokazywaliśmy filmy dokumentalne, w Muzeum Niepodległości, które udostępnia salę kinową. Wspólnie zorganizowano omówienie i dyskusję o dwóch najlepszych biuletynach kombatanckich o charakterze dokumentacji historycznej: „Na przedpolu” (październik 1997) i „Zeszytach kombatanckich” (marzec 1999). Na wyróżnienie zasługuje spotkanie „Pojednanie czy przebaczenie — spotkania polskich i niemieckich kombatanatów” z udziałem m.in. min. Adama Dobroskiego z Urzędu ds. Kombatanatów (luty 1997). Na spotkaniach są omawiane regularnie najnowsze pozycje z historii wojskowości. Kombatanaci, często autorzy wspomnień czy opracowań dotyczących ich oddziałów, oczekują po spotkaniach w TMH ocen historyków i głębszych refleksji. Dochodzi nieraz do scysji, ale nie przeradzają się one w konflikty uniemożliwiające dalszą dyskusję. Do udanych należy zaliczyć dyskusję panelową poświęconą próbom reaktywowania ZHP w 1956 pt. „Nadzieje i rzeczywistość”, na której referat wprowadzający wygłosił młody historyk Krzysztof Persak (listopad 1997). Została ona nagrana i spisana, niestety nie znalazła się redakcja, która by ją zamieściła.

Okazjonalnie zdarza się, że nasze spotkania są nagrywane i pokazywane w telewizji, jak miało to miejsce m.in. w przypadku „Bedeckera Warszawskiego” Karola Morawskiego (styczeń 1997) czy spotkania z auto-

rem wielu albumów historycznych S. Kopfe m (grudzień 1998). Wiersze powstańcze, które opublikował w ostatnim albumie „Muzy tamtych dni” (nagroda varsavianów 1999) czytała Alina Janowska, fragmenty tej uroczystości znalazły się w filmie Alicji Czerniakowskiej pt. „Dawać świadectwo tamtym dniom”, którego projekcja odbędzie się 9 sierpnia 1999 w Muzeum Niepodległości.

W komunikatach ostatniej kadencji można prześledzić, że praca w sekcjach ustępuje na rzecz działalności Zarządu, który firmuje najbardziej prestiżowe spotkania. Decydującą rolę odgrywają inicjatywy poszczególnych osób, którym starcza energii i kontaktów, by doprowadzić do realizacji interesującego ważnego spotkania czy imprezy. Należy tu wymienić Barbarę Petrolin-Skorońską, która doprowadziła do realizacji spotkań nagranych i opublikowanych: 40-lecia Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN, jubileuszu Elizy Bojarskiej, Magazynu Historycznego „Mówią wieki”, współorganizowała też panel o pamiętnikach XIX i XX wieku, przyczyniła się do zorganizowania dwóch interesujących pokazów filmowych: Gracjana i Henryka Zielińskiego o „Quo vadis” Sienkiewicza (październik 1997) i Krzysztofa Nowaka – Tyszowieckiego o „Boskość Stalina w świetle ostatnich badań” (wrzesień 1998). Dała się poznać jako historyk inteligencji warszawskiej XIX w., wygłaszając prelekcje, a także organizując dyskusję panelową w 150-lecie urodzin Aleksandra Świętochowskiego (styczeń 1999).

WSPÓŁPRACA Z TOWARZYSTWAMI SPOŁECZNYMI NA RZECZ OCHRONY WARTOŚCI HISTORYCZNYCH WARSZAWY

Towarzystwo włączało się w działania społeczne, interweniując u władz w sprawie braku ochrony ostatnich zabytkowych enklaw. Z inicjatywy dyrektora Muzeum Woli Móraskiego zorganizowaliśmy w lutym 1997 r. spotkanie w obronie Ogrodu Saskiego, w następstwie którego w imieniu kilkunastu stowarzyszeń wystosowaliśmy petycję do władz miasta. W efekcie jesteśmy w pokrewnych nam stowarzyszeniach postrzegani jako zainteresowani tym tematem i wspieramy działania Ośrodka Ochrony Zabytkowego Krajobrazu, który opiekuje się od strony badawczo-konserwatorskiej Ogrodem Saskim.

Prof. Zbigniew Wierzbicki zwrócił się do Zarządu z prośbą o poparcie apelu o ochronę historycznych wartości Mariensztatu, zagrożonych nowymi inwestycjami. Apel mieszkańców przesłaliśmy do prof. Andrzeja Tomaszewskiego, wówczas jeszcze generalnego konserwatora zabytków, który wygłosił w TMH prelekcję pt. „W obronie historycznych i kulturalnych wartości miasta” (październik 1998). Profesor nakreślił dramatyczny obraz degradacji miasta, które ze stolicy przekształciło się w zespół gmin, nawoływał do integracji ruchów społecznych, by wzmocniły wpływ na decyzje władz. W lutym 1999 r. organizowaliśmy spotkanie zainteresowanych stowarzyszeń; prezes Rachuba zaproponował utworzenie konfederacji. Powierzono dalsze działania prezesowi Towarzystwa Przyjaciół Warszawy dr. Lechowi Królkowskiemu. Dr Królkowski prowadzi obecnie politykę „małych kroków”, organizując dyskusyjne spotkania m.in. z wiceministrem J. Stępnie mb. prezydentem Warszawy Stanisławem Wyganowskim na temat nowej struktury Warszawy. Uważa, że większy skutek przyniosą kontakty nieformalne niż utworzenie konfederacji. Istnieją jednak pewne symptomy, że stowarzyszenia społeczne uzyskają statut dający im prawo do skutecznej interwencji. Niestety na wszelkie apele władze miasta nie reagują nawet listownymi odpowiedziami.

WSPÓŁPRACA Z MIODZIEŻĄ

1) Należy przede wszystkim docenić działalność Sekcji Dydaktycznej kierowanej przez mgr Zofię Kozłowską i rozwój Olimpiad Historycznych — ta młodzież to nasi przyszli członkowie.

2) Pobudzaniu zainteresowań historią służą konkursy plastyczno-historyczne organizowane przez Młodzieżowy Dom Kultury „Bielany”. Ich organizacja jest prowadzona w sposób wysoce profesjonalny a zarazem atrakcyjny, poziom prac zaskakujący, młodzież i dzieci pokazują nam swoją wizję wydarzeń i postaci historycznych. Jako współorganizatorzy fundujemy skromne nagrody dla nauczycieli (szerzej „Niepodległość i pamięć” w. 10, 1998 „Wychowanie patriotyczne dziś”).

3) Czas, aby Federacja Szkół imienia Stefana Starzyńskiego, której coroczne zjazdy organizuje Hanna Szwankowska, statutowo znalazła się pod opieką naszego Towarzystwa. Zarząd proponuje uchwalenie na dzisiejszym zebraniu odpowiedniego zapisu.

IMPREZY, UDZIAŁ W JURY NAGRÓD ITP.

Tradycyjnie Zespół Historii Sztuki Wojennej i Fortyfikacji oraz Sekcji Historii Nowożytniej reprezentowany przez prof. Wiesława Majewskiego organizował coroczne spotkanie 29 listopada w Łazienkach, szlakiem podchorążych. Byłoby może celowe połączyć tę imprezę z obchodami organizowanymi przez wojsko, znacznie poprawiłaby się zanikająca frekwencja.

Również w dalszym ciągu TMH współuczestniczy w spotkaniach październikowych na polach w Maciejowicach, organizowanych przez Towarzystwo Przyjaciół Maciejowic. Uznanie zdobyły sobie projekcje filmów

dokumentalnych w Muzeum Niepodległości, które jak zawsze użycza nam nieodpłatnie salę, niemniej film pokazywany na dużym ekranie wymaga zdobycia funduszu na opłacenia osoby obsługującej aparat do powiększenia obrazu z taśmy magnetowidowej na ekran. Oprócz wspomnianych już w sprawozdaniu filmów, odbyło się parę projekcji filmów dokumentalnych Jacka Sawickiego, utalentowanego historyka i filmowca. W TV projekcje filmów dokumentalno-histerycznych są nadawane w godzinach bądź wczesnorannych, np. 7 rano, bądź nocnych o 24. Interweniowaliśmy parokrotnie w tej sprawie u władz Telewizji Polskiej, ale nie uzyskaliśmy żadnej odpowiedzi.

TMH organizuje nagrody im. Jana Górskiego ufundowane przez Andrzeja Szczypiorskiego, w czasie tej kadencji otrzymali je: zespół pracowników naukowych Zamku Królewskiego za wystawę „Narodziny stolicy, Warszawa w latach 1596–1668” i Dariusz Stola (1997), Ewa Berberysz i prof. Wojciech Roszkowski (1998), prof. Tadeusz Żabski i Tomasz Ochowski (1999).

Przedstawiciele TMH byli zgodnie z uchwałą zapraszani do jury nagród im. prof. Herbsta.

Tradycją TMH jest też organizowanie wycieczek po interesujących obiektach Warszawy, w miesiącach wiosenno-jesiennych. Znaczący historyk Warszawy Karol Mórański prowadził naszych członków i przygodnych turystów po Starym Nowym i Nowym Mieście oraz zabytkach żydowskich Pragi (trzy wycieczki). Zorganizowaliśmy też wycieczkę do Filtrów Warszawskich.

Należałoby jeszcze przypomnieć sesję naukową „Józef Haller i jego żołnierze” zorganizowaną przez dr. Janusza Odziemkowskiego (grudzień 1998).

SPRAWY ORGANIZACYJNE

Towarzystwo ma obecnie nowe logo zaprojektowane przez współpracującego z nami grafika Jana Krzysztofa Wiślickiego.

Dwukrotnie podnosiliśmy wysokość składek rocznej: w 1997 do 30 zł; w 1998 — 40 zł, emeryci i studenci — 20 zł.

Mamy obecnie 530 członków, z których ok. 350 nie zalega ze składkami; zmarło w ciągu trzech lat 28 osób (lista w załączeniu), przybyło 30 nowych członków. Brak nam przede wszystkim członków — protektorów, którzy w dawnych czasach hojnie wspierali Towarzystwo.

Spotkań, imprez i sesji odbyło się ok. dwustu.

Sekretariat był czynny trzy razy w tygodniu, ze względu na konieczne oszczędności od sezonu oświatowego 1998/1999 komunikat wysyłaliśmy co trzy miesiące. Zwracamy uwagę, że opłaty pocztowe jak i telefoniczne regularnie są podwyższane. Ze względu na oszczędności zrezygnowaliśmy z telefonu wewnętrznego, łączącego przez centralę IH PAN.

Tradycyjne spotkania opłatkowe organizowane razem z Kolem Solidarności IH PAN pokazały, że stanowiliśmy żyty zespół, zaakceptowany również przez dyrekcję IH PAN. W maju br. jubileusz pracy i działalności Hanny Szwanckowskiej, tegorocznego laureata varsavianów, zgromadził liczne grono doceniające jej zaangażowanie społeczne.

WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII W WARSZAWIE 31 MAJA 1999

W Zebraniu w drugim terminie uczestniczyło 52 członków TMH na ogólną liczbę 530 i zgodnie ze Statutem TMH było prawomocne.

Zebranie prowadziła prof. Zofia Zielińska z UW.

Zebrani wysłuchali odczytu prof. Tadeusza Wasilewskiego poświęconego historycznym aspektom konfliktu w Kosowie pt. „Spór o przeszłość Kosowa”.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej TMH przedstawił płk dr Tadeusz Rawski, który zakończył je postawieniem wniosku o udzielenie absolutorium Zarządowi. Dr T. Rawski zaproponował przyjęcie zalecenia dla nowych władz TMH w sprawie podjęcia działań w obronie polskiej książki historycznej, zwłaszcza wobec ponawianych prób wprowadzenia podatku VAT na publikacje książkowe — wniosek przyjęto przez aklamację.

Na prezesa został wybrany prof. Wojciech Iwanczak.

Do Zarządu weszli:

Bożena Tazbir-Tomaszewska, Andrzej Rachuba, Henryk Rutkowski, Hanna Szwanckowska, Maria Wiśniewska, Jarosław Suproniuk, Zofia Koźłowska, Krzysztof Komorowski, Andrzej Koryn, Bogusława Bułska, Tomasz Ochowski, Barbara Petrozolin-Skowrońska, Edward Olbromski, Sławomir Górzyński, Irena Matejukowa, Jerzy Eisler.

Następujące funkcje objęli: wiceprezesa — doc. Andrzej Rachuba, doc. Jerzy Eisler, sekretarz — red. Sławomir Górzyński, z-ca sekretarza — dr Maria Wiśniewska, skarbnik — Tomasz Ochowski, z-ca skarbnika — Jarosław Suproniuk, członkowie prezydium — mgr Hanna Szwanckowska, mgr Henryk Rutkowski, dr Andrzej Koryn.

Walne Zebranie podjęło dwie uchwały o następującej treści:

UCHWAŁA NR 1 WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW TMH W DN. 31 MAJA 1999 R.:

Finaliści i laureaci Olimpiady Historycznej, którzy wyrażą taką wolę, będą w sposób uroczysty przyjmowani na członków Towarzystw Miłośników Historii i zwolnieni w ciągu pierwszego roku z płacenia składek.

UCHWAŁA NR 2 WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW TMH W DN. 31 MAJA 1999 R.:

Towarzystwo Miłośników Historii deklaruje gotowość otoczenia opieką naukowo–dydaktyczną Federację Szkół im. Stefana Starzyńskiego.

*Zastępca sekretarza TMH
Maria Wiśniewska*

ZMARLI CZŁONKOWIE TMH
4 czerwca 1996–31 maja 1999

1996 rok

Maria Dembińska — prof. emerytowany IAiE PAN
Wacław Ryżewski — płk, dr, historyk wojskowości
Jerzy Skowronek — prof., archiwista, dyr. NDAP
Fryderyk Zbiniewicz — płk, prof., historyk wojskowości

1997 rok

Czesław Baran — ks. dr franciszkanin
Aleksander Dawidowicz — doc. dr medycyny
Henryk Falkowski — inż., emeryt
Łukasz Kądziała — dr, historyk dziejów nowożytnych
Zofia Reszkowska — emerytowana nauczycielka
Stella Maria Szacherska — dr, historyk
Jerzy Szulc — prof. medycyny, kombatan
Wacław Szyszowski — prof. emerytowany prawa konstytucyjnego
Zbigniew Święcicki — płk, historyk wojskowości
Jan Świerczyński — płk, historyk wojskowości
Dioniza Wawrzykowska–Wierciochowa — dr, autorka książek historyczno–biograficznych
Maria Wittekówna — gen., żołnierz I i II wojny światowej, POW, ZWZ, AK

1998 rok

Robert Bielecki — dziennikarz, historyk, za książkę o powstaniu warszawskim otrzymał dyplom varsavianów
Andrzej Janowski — dr, powstaniec warszawski, emeryt. prac. IH PAN
Tadeusz Łukasik — żołnierz Batalionów Chłopskich
Genowefa Łukowska — Komisja Historii Kobiet
Maria Maniakówna — kombatan, KG BCH, działaczka ruchu ludowego
Jan Plater Gajewski — więzień łagrów, współzałożyciel „Rodziny Katyńskiej”, Przewodniczący Towarzystwa Więzi i Pomocy Polakom na Wschodzie.
Teresa Prekerowa — dr, historyk stosunków polsko–żydowskich w czasie II wojny światowej, kombatan
Zofia Sosnowska — Komisja Historii Kobiet
Maria Stopień — Komisja Historii Kobiet

1999 rok

Aleksander Gieysztor — prof., członek honorowy PTH
Maria Huttel — kombatan, Komisja Historii Kobiet
Helena Ratyńska — kombatan, Komisja Historii Kobiet